

บทรายการวิทยุฟันทอล์ค
เรื่อง ทีเอ็มดี (TMD) อีกหนึ่งกลุ่มอาการที่เกี่ยวข้องกับงานทันตกรรม
ที่หลายท่านอาจจะยังไม่รู้จัก
เรียบเรียงบทความโดย อาจารย์ทันตแพทย์ธนพร โสวิทย์สกุล

ส่วนใหญ่เมื่อพูดถึงการรักษาทางทันตกรรม ทุกคนคงนึกถึงการรักษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภายในช่องปาก หรือเกี่ยวข้องกับฟัน เช่น การอุดฟัน ขูดหินปูน อุดฟัน ถอนฟัน ผ่าฟันคุด การรักษาโรคฟัน การทำฟันปลอม หรือการรักษาทางทันตกรรมจัดฟัน เป็นต้น แต่โดยแท้จริงแล้วยังมีกลุ่มอาการที่เกิดขึ้นในบริเวณอื่นๆ นอกช่องปากที่มีความเกี่ยวข้องกับงานทันตกรรม เช่น อาการปวดบริเวณใบหน้า มีเสียงบริเวณข้อต่อขากรรไกร อาการเจ็บปวดบริเวณหน้าหูขณะเคี้ยวอาหาร เป็นต้น ซึ่งอาการต่างๆ เหล่านี้เกิดมาจากภาวะผิดปกติของกล้ามเนื้อบดเคี้ยวหรือข้อต่อขากรรไกรที่ทางการแพทย์เรียกว่า Temporomandibular disorder (TMD) หรือเรียกสั้นๆ ว่า “ทีเอ็มดี” นั่นเอง

ทีเอ็มดี เป็นกลุ่มอาการความผิดปกติของระบบบดเคี้ยว ที่มักมีสาเหตุมาจากกล้ามเนื้อบดเคี้ยวหรือข้อต่อขากรรไกร โดยส่วนใหญ่อาการที่ทำให้ผู้ป่วยต้องมาเข้ารับการรักษา คือ ความเจ็บปวด และ/หรือ มีการทำงานของระบบบดเคี้ยวที่ผิดปกติไป เช่น การมีเสียงลั่นที่ขากรรไกรขณะเคี้ยว การอ้าปากได้น้อยลง เป็นต้น ซึ่งสาเหตุของทีเอ็มดีนั้น เกิดได้จากหลากหลายปัจจัย เช่น การใช้งานของระบบบดเคี้ยวมากเกินไป การนอนกัดฟัน พฤติกรรม การเคี้ยวข้างเดียว การสูญเสียฟันที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบดเคี้ยว รูปแบบการสบฟันที่ไม่เหมาะสม การได้รับอุบัติเหตุ สภาวะทางอารมณ์ความเครียด เป็นต้น โดยส่วนใหญ่แล้วทีเอ็มดีมักจะเกิดจากผลของหลายปัจจัยร่วมกัน มาส่งผลให้ผู้ป่วยแสดงอาการออกมา

ในความเป็นจริงกลุ่มอาการทีเอ็มดีนั้น สามารถวินิจฉัยแยกย่อยตามอาการได้หลากหลาย ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างอาการที่พบได้บ่อยในกลุ่มผู้ป่วยที่มีความผิดปกติเกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อบดเคี้ยว และผู้ป่วยที่มีความผิดปกติเกี่ยวข้องกับข้อต่อขากรรไกร เนื่องจาก 2 กลุ่มอาการนี้เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้ป่วยต้องมาเข้ารับการรักษาที่ทันตแพทย์ที่คลินิกหรือโรงพยาบาลทันตกรรม

ในกลุ่มผู้ป่วยที่มีความผิดปกติเกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อบดเคี้ยว อาการที่มักพบได้บ่อยในผู้ป่วยกลุ่มนี้ คือ อาการปวดบริเวณขากรรไกร หรือบริเวณขมับ มักมีลักษณะปวดตื้อๆ คล้ายอาการปวดกล้ามเนื้อทั่วไป โดยผู้ป่วยมักมีอาการปวดเพิ่มมากขึ้นหากมีการเคลื่อนขยับขากรรไกร และด้วยความเจ็บปวดนี้อาจส่งผลให้ผู้ป่วยมีระยะอ้าปากที่ลดลงจากเดิม ในบางครั้งความเจ็บปวดของกล้ามเนื้อบดเคี้ยวนี้อาจส่งผลให้มีอาการปวดฟันร่วมด้วยได้ โดยที่ฟันซี่นั้นๆ ไม่ได้มีพยาธิสภาพใดๆ

ในกลุ่มผู้ป่วยที่มีความผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับข้อต่อขากรรไกร เนื่องจากข้อต่อขากรรไกรอยู่ในตำแหน่งที่ใกล้กับรูหู ดังนั้นอาการที่พบได้บ่อย ได้แก่ อาการเจ็บปวดบริเวณหน้าหู การมีเสียงดังบริเวณหน้าหูขณะอ้า

ปากกว้างหรือเคี้ยวอาหาร ซึ่งเป็นลักษณะที่พบได้ในกลุ่มผู้ป่วยที่มีหมอนรองกระดูกข้อต่อขากรรไกรเลื่อนตำแหน่ง หรืออาจพบการติดขัดของข้อต่อขากรรไกร เช่น อ้าไม่ขึ้น หรือหุบปากไม่ลง ร่วมด้วยได้ อาการต่างๆ เหล่านี้มักสัมพันธ์กับการใช้งานขากรรไกร โดยยิ่งใช้งานมากขึ้นจะกระตุ้นให้ผู้ป่วยมีอาการเพิ่มมากขึ้น

อาการในข้างต้นที่กล่าวมานี้เป็นอาการที่พบได้บ่อย โดยหากผู้ป่วยท่านใดมีอาการเหล่านี้ หรือสงสัยว่าตนเองมีอาการในกลุ่มที่เอ่ยมติ ท่านสามารถมาเข้ารับการตรวจวินิจฉัย เพื่อรับคำปรึกษาหรือทำการรักษาได้ที่ คลินิกทันตกรรมบดเคี้ยว โรงพยาบาลทันตกรรม คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร